

AURAJOKI

viesti

J O U L U K U U 2 0 0 5

*Pohjapadoilla ja kosteikoilla vauhtia Aurajoen vesiensuojeluun
Erityistukineuvonnalla tuloksia • Halistenkosken kalaportaalla keskivertovuosi*

*Aurajoki eurooppalaisten
kulttuurijokien joukossa*

*Maisemanhoito-
suunnitelma*

*Rethelle
Aurajokilaaksoon*

AURAJOKISÄÄTIÖ
AURAASTIFTELSEN

YHTEISTYÖLLÄ TULOKSIA AURAJOEN KEHITTÄMISTYÖSSÄ

On selvää, että vain laajapohjaisella yhteistyöllä voidaan saada todellisia tuloksia Aurajoen vesiensuojelussa, kulttuurimaiseman vaalimisessa, virkistyskäyttöedellytysten parantamisessa ja muussa Aurajoen kehittämistyössä. Aurajokisäätiön perustaminen on esimerkki kuntarajat ylittävästä yhteistyöstä. Säätiön perustivat v. 1993 jokivarren kunnat – Oripää, Pöytyä, Aura, Lieto, Kaarina ja Turku – sekä Maataloustuottajain Varsinais-Suomen liitto ja Lounais-Suomen Kalastusalue.

Maataloustuottajien merkitys on ollut alusta saakka Aurajokisäätiön toiminnassa keskeinen. Kuinka muuten voisi ollakaan, kun toimitaan viljelyvaltaisella alueella. Asenteet Aurajoen kehittämistyölle ovat alueella myönteiset: jokilaakson arvo ja merkitys tunnetaan ja tunnustetaan.

Yksi esimerkki kiinnostuksesta Aurajoen vesiensuojelua ja jokilaakson kulttuurimaiseman vaalimista kohtaan on maatalouden erityisympäristötukineuvonta. Aurajokisäätiö on toteuttanut vuodesta 2001 Varsinais-Suomen TE-keskuksen tuella maatalouden erityisympäristötukiin liittyvää neuvontaa, jolla on pyritty madaltamaan tukien hakukynnystä. Neuvonta on saanut hyvän vastaanoton ja neuvojan puhelin on käynyt kuumana tukien hakua edeltävinä kuukausina keväällä. Ainakin osittain neuvontahankkeen myötä Aurajoen vesistöalueelle – joka käsittää pääuoman kuntien lisäksi 6 muutakin kuntaa – on saatu runsaasti uusia tukikohteita. Tukisopimukset ovat käsittäneet niin vesiensuojeluun liittyviä toimenpiteitä, kuten suojavyyöhykkeitä, kuin myös maisemanhoitoon ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseen liittyviä toimia.

Aurajoen kehittämistyöhön osallistuvien toimijoiden joukko on laaja ja käsittää kuntia, viranomaisia, yrityksiä, yhdistyksiä ja asukkaita. Tämän tiedotelehden sivuilla on kuvattu joitakin esimerkkejä tästä monipuolisesta yhteistyöstä. Vuonna 2004 käynnistynyt yhteistyö Turun Ammattikorkeakoulun kanssa Aurajoen veden laadun kohentamiseksi on tuottanut paitsi myöhempää työelämää palvelevaa kokemusta ammattikorkeakoulun opiskelijoille, myös konkreettisia suunnitelmia ravinnehuuhtoumia pienentävistä padoista ja kosteikoista. Osa suunnitelmista on edennyt jo toteutuksenkin asteelle. Lisäksi uusia hankkeita on vireillä laadittujen suunnitelmien toteuttamiseksi.

Uusia ulottuvuuksia jokiyhteistyöstä avasi kansainvälinen hanke 'Joet kulttuurisena infrastruktuurina', jossa Aurajokisäätiö oli ainoana suomalaisena toimijana mukana. Aurajoki kulttuurijokena edusti Suomea kovatasoisessa joukossa, johon lukeutuivat Po-joen sivujoki Volano Italiasta, Rhône-joki Ranskasta, Vistula-joki Puolasta ja Guadana-joki Portugalista. Hanke oli tutustumista ja kokemusvaihtoa seminaarien muodossa. Hanke tuotti myös näyttelyn ja kirjan, joissa kuvataan eurooppalaisten kulttuurijokien olemusta. Hankkeen myötä syntyneet kontaktit ovat arvokkaita ja voivat myöhemmin poikia uusia kansainvälisiä hankkeita.

Yhteistyöterveisin,

MARTTI KOMULAINEN

Aurajokisäätiön toiminnanjohtaja

AURAJOKI *viesti*
J O U L U K U U 2 0 0 5

JULKAISIJA: Aurajokisäätiö

Aurajoen opastuskeskus
Myllärintalo
Valkkimyllynkuja 2
20540 Turku
Puh: (02) 2623 442
Sähköposti:
aurajokisaatio@aurajoki.net

ASIAMIES
Juha Kääriä
Puh: 050 598 5776
Sähköposti:
juha.kaaria@turkuamk.fi

TOIMINNANJOHTAJA
Martti Komulainen
Puh: (02) 2623 442 / 040
5537409
Sähköposti:
martti.komulainen@aurajoki.net

**HALLITUKSEN
PUHEENJOHTAJA**
Sauli Ahopelto
Puh: (02) 4873000
(Liedon kunnan vaihde)
Sähköposti:
sauli.ahopelto@lieto.fi

LEHDEN ULKOASU JA TAITTO
Pera Salminen / Takakirves Oy

KANNEN KUVA: Johannes Lahti

KUVA: JOHANNES LAHTI

PROJEKTI: Aurajokilaakson maisemanhoitosuunnitelma

VASTUUTAHO: Aurajokisäätiö

YHTEISTYÖTAHOT: Ympäristöministeriö, Turun Ammattikorkeakoulu

TOTEUTUSAIKA: 2003-2005

HANKKEEN KOKONAISBUDJETTI: 50 000 euroa

RAHOITUS: Ympäristöministeriö, Aurajokisäätiö

AURAJOKILAAKSOON MAISEMANHOITOSUUNNITELMA

AURAJOKISÄÄTIÖ ON LAATINUT MAISEMANHOITOSUUNNITELMAN AURAJOKILAAKSOON. SUUNNITELMA ON ENSIMMÄINEN KATTAVA MAISEMASELVITYS JA HOITOSUUNNITELMA ALUEELLE. SUUNNITELMA PYRKII MAISEMAN OLEELLISTEN PIIRTEIDEN SÄILYTTÄMISEEN SEKÄ EDISTÄMÄÄN ASUKKAIDEN TIETOISUUTTA AURAJOEN KULTTUURIMASEMAN ARVOSTA.

Aurajokilaakso on peltoja, mutkittelevaa jokea, maisemaa rajaavia metsäisiä seläniteitä ja jokivarteen nauhamaisesti asettunutta vanhaa ja uudempaa asutusta. Ihmisen vaikutus maisemassa välittyy vahvana jokilaaksossa kulkevalle. Etenkin vuosisatoja katkeamattomana jatkuneen viljelyn merkitys on suuri.

Aurajokilaakso on valtakunnallisestikin arvokkaaksi noteerattu kulttuurimaisema. Se on nimetty myös yhdeksi Suomen 27:stä kansallismaisemasta. Maisema-arvoa alleviivaa pitkästä asutushistoriasta kertova rikas muinaisjäänköskanta ja useita valtakunnallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita.

Hallittu muutos

Kansallismaisema-asemasta huolimatta Aurajokilaakson maisema-alueelle ei ole aiemmin laadittu maisemanhoitosuunnitelmaa. Mihin sitten hoitosuunnitelmaa tarvitaan? Kulttuurimaisemaa ei voi museoida, sen luonteeseen kuuluu muutos. Muutos tulee olla kuitenkin hallittua ja yhdessä mietittyä niin, että maiseman arvokkaiksi koetut tekijät tulevat huomioitua maankäytössä.

Käytännön lähtökohtana maisemanhoitosuunnitelmalle toimivat myös alueen kuntien tarpeet. Alueella on kasvukuntia, joissa rakentaminen voi aiheuttaa jokilaakson maisema-arvojen heikentymistä, jos maisemaa ei riittävästi huomi-

oida maankäytön suunnittelussa. Myös kyläasutuksen ja perinteisen maatalouden muovaamien perinnemaisemien taantuminen saattavat uhata jokilaakson kulttuurimaisemaa. Lisäksi jokiympäristön monet muut käyttöintressit, kuten virkistyskäyttö, edellyttävät kokonaisnäkemystä maisemanhoidon tavoitteista.

Näistä lähtökohdista Aurajokisäätiö käynnisti ympäristöministeriön tuella keväällä 2003 hankkeen 'Aurajokilaakson maisemanhoitosuunnitelma', jonka tavoitteina oli 1) turvata hankkeen kuluessa määriteltävien kulttuurimaiseman oleellisten piirteiden säilyminen, 2) laatia katsaus Aurajokilaakson kulttuurimaiseman nykytilaan ja kehitysnäkyymiin, 3) tuottaa kent-

täinventoitien ja perusteellisen eri ryhmien osallistumisen pohjalta kattava maisemanhoidon yleissuunnitelma Aurajokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle, 4) innostaa ja sitouttaa paikallisia asukkaita ja muita toimijoita maisemanhoidon suunnitteluun ja toteutukseen, sekä 5) edistää yleisesti tietoisuutta kulttuurimaisemien arvosta sekä käytännön tasolla edistää jokialueen maisemanhoitoa ja virkistyskäyttöä.

Maisemaselvitys pohjana hoitosuunnitelmalle

Maisemanhoitosuunnitelman pohjaksi laadittiin selvityksiä maisemarakenteesta sekä maiseman nykytilasta, kehitysnäkymistä ja muutostekijöistä mm. tarkastelemalla alueen rakentamista, kaavoitusta, elinkeinotoimintaa ja virkistyskäyttöä.

Hoitosuunnitelmassa on esitetty koko aluetta koskevia yleisiä maisemanhoidon linjauksia. Hankkeen kuluessa on järjestetty useita asukastilaisuuksia, joissa on yhdessä mietitty Aurajoki-maisemaan liittyviä arvoja ja kehittämiskohteita. Asukastilaisuuksien antia on hyödynnetty hoitosuunnitelmaa laadittaessa.

Maiseman nykytilan arviointi ja hoitosuosituksien laadittu Aurajoen pääuoman alueelle, lähinnä valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle. Yksityiskohtaisempia hoitosuosituksia on lisäksi kohdistettu valituille osaluueille. Hoitosuosituksia on havainnollistettu kartoilla ja piirroksilla.

Keskeisintä viljelyn jatkuminen

Keskeisintä Aurajoen kulttuurimaiseman säilymiselle on maiseman muovanneen viljelyn jatku-

minen. Aurajokilaakson maisemanhoitosuunnitelmassa on esitetty tärkeitä avoimena pidettäviä ja korostettavia näkymiä maiseman avoimuuden säilyttämiseksi. Lisäksi suunnitelmassa käsitellään mm. peltojen ja metsien välisten reuna-vyöhykkeiden, selännemetsien ja metsäsaarekkeiden hoitoa, taajamanäkymiä sekä arvorakennusten ja muiden maiseman 'solmukohtien' esilletuomista.

Maisemanhoitosuunnitelma tarjoaa eväitä myös joen virkistyskäytön kehittämiseen. Suunnitelmassa on esitetty ideoita jatkohankkeiksi sekä vesiensuojelua ja luonnon monimuotoisuutta palvelevien kosteikkojen paikoiksi.

Maiseman vaalimisessa jokaisen jokivarren asukkaan ja yhteisön panos on tärkeä. Hoitosuunnitelman tavoitteena on toimia yllykkeenä tarkastella lähimaisemaa, eritellä sen arvoja ja kehittämistä sekä yleisellä tasolla edistää kylien ja maaseudun elinvoimaisuutta. Suunnitelman toivotaan toimivan ajatusten herättäjänä ja käytännön vinkkeinä maisemanhoitoon.

Maisema-alue?

Hankkeen tavoitteeksi asetettiin myös luonnonsuojelulain mukaisen maisema-alueen perustamismahdollisuuksien selvittäminen. Hoitosuunnitelmassa on eritelty maisema-alueen perustamisen hyötyjä ja mahdollisuuksia alueen kehittämisen kannalta.

Maisema-alueen luonnetta esiteltiin myös hankkeen kuluessa järjestetyissä asukastilaisuuksissa. Maisema-alueen perustamiseen liittyy epäilyksiä alueen käyttörajoituksista. Esille tulleissa kannanotoissa maisema-alueen perustamiseen on suhtauduttu kielteisesti. Maisema-alueen perustaminen edellyttää laajaa alueen eri toimijoiden sitoutumista ja sen puuttuessa edel-

lytyksiä perustamiselle ei ole. Toteutuessaan maisema-alue saattaisi tuoda lisäresursseja maiseman vaalimiseen.

Laajapohjaista osallistumista

Maisemainventoinneista ja hoitosuunnitelman laatimisesta vastasi Teknillisen Korkeakoulun työryhmä, johon kuuluivat professori Maija Rautamäki (työryhmän johtaja, työn ohjaus), maisema-arkkitehti yo Heidi Saaristo (kentaninventoinnit, hoitosuunnitelma, osallistuminen), maisema-arkkitehti Raija Seppänen (maisema-alueen perustaminen, maisemanhoidon rahoitus) ja maisema-arkkitehti Pirjo Tiainen-Preikschaft (taustamateriaali, osallistuminen). Hoitosuunnitelman tekstiosuuden on laatinut maisema-arkkitehti yo Heidi Saaristo. Myös julkaisun kartat ja piirrookset ovat hänen laatimiaan.

Hankkeen toteutuksen tueksi koottiin laajapohjainen ohjausryhmä, jossa olivat edustettuina keskeiset osallisryhmät, kuten alueen kunnat, alueviranomaiset, tuottajajärjestöt ja asukkaat. Hankkeen eri vaiheissa järjestetyissä asukastilaisuuksissa ja tarkemmin eri kohteisiin pureutuneissa suunnittelupajoissa kirjattiin asukkaiden näkemyksiä, jotka on huomioitu suunnitelmassa.

Suunnitelmaluonnos oli lausuntokierrokselle ja asukkaiden kommentoitavana 2.12.2005 saakka. Lopullinen suunnitelma ilmestyy loppuvuodesta Turun Ammattikorkeakoulun julkaisusarjassa. Suunnitelma julkaistaan samanaikaisesti myös nettiversiona.

Martti Komulainen

AURAJOKI EUROOPPALAISTEN KULTTUURIJOKIEN JOUKOSSA

PROJEKTI: Joet kulttuurisena infrastruktuurina (Rivers as cultural infrastructures)

VASTUUTAHO: Arkkitehtuurin osasto, Ferraran Yliopisto, Italia,

HANKKEEN MUUT OSAPUOLET:

Aurajokisäätiö, Suomi

Maisema-arkkitehtuurin osasto, Varsovan maatalousyliopisto, Puola,

Arkeologian osasto, Universidades de Coimbra e Porto Portugal,

Toursin yliopiston tiedekeskus Maison des Sciences de l'Homme, Ranska

Italialainen urheilujärjestö Unione Italiana Sport per Tutti

Viennen kaupunki, Ranska

TOTEUTUSAIKA: Lokakuu 2004-lokakuu 2005

HANKKEEN KOKONAISBUDJETTI: 294 226 euroa

RAHOITUS: EU:n Kulttuuri 2000 -ohjelma ja osapuolten oma rahoitus

AURAJOKISÄÄTIÖ OSALLISTUI SYKSYLLÄ 2004 ALKANEeseen YHTEISEUROOPPALAISEEN FERRARAN YLIOPISTON JOHTAMAAN "RIVERS AS CULTURAL INFRASTRUCTURES" -JOKIHANKKEeseen. Kuten hankkeen englanninkielinen nimi kertoo, tarkoituksena oli tuoda esiin eurooppalaisia jokia kulttuurin ja kulttuurimaiseman tärkeänä osana. Kukin hankkeen osapuoli on pitkään työskennellyt omien jokialueidensa parissa ja kokemusta sekä tietoa alueista on kertynyt runsaasti.

Hankkeessa tuotiin esille kunkin alueen erityispiirteitä ja tärkeäksi katsottuja ominaisuuksia, joiden pohjalta toteutettiin jokiaiheinen näyttely. Jokainen hankkeen osapuoli laati näyttelyä varten omaa aluettaan esittelevän osion. Lisäksi hankkeen tulokset koottiin yhteiseen Atlakseen, jossa esitellään esimerkkejä mm. Wistulajoelta Puolasta ja Pojoelta Italiasta. Näytelymateriaali ja Atlas kuvaavat jokialueiden kehitystä, ominaisuuksia ja myös ongelmia.

Hankkeen aikana kävi hyvin ilmi, kuinka kaikki projektin jokialueet kärsivät samantyyppisistä vaikeuksista. Vedenlaatu, joen vähäinen virkistyskäyttö ja arvostus ja ympäristöaatteen leviäminen 70-

luvulta alkaen tuntuivat olevan kaikille alueille yhteisiä ominaisuuksia. Tässä vertailussa Aurajoki vaikutti lukuisine tapahtumineen hyvinkin aktiiviselta.

Myös tiedon ja kokemusten vaihto oli tärkeässä asemassa hankkeen aikana. Projektin avausseminaari pidettiin joulukuussa Varsovassa varsin arvovaltaisessa seurassa. Läninä olivat mm. Puolan ympäristöministeri ja Varsovan kaupunginjohtaja. Hankkeen loppuseminaari pidettiin UNESCO:n maailmanperintöluetteloon kuuluvassa Ferraran keskiaikaisessa kaupungissa, jossa myös avattiin jokialueita esittelevä näyttely kaupungin renessanssilinnassa. Hankkeessa toteutettu näyttely

on esillä lisäksi jokaisen partnerin toimialueella. Näin Aurajoen alue saa näkyvyyttä eri puolilla Eurooppaa. Hankkeen suurimpina hyötyinä voidaan kuitenkin pitää yhteyksien ja kokemusten karttumista.

Aurajoen osalta hanke liittyi tiiviisti valmistumaisillaan olevaan Aurajokilaakson maisemanhoitosuunnitelmaan. Kulttuuri 2000 -hanke mahdollisti tämän ansiokkaan työn laajemman esittelyn. Hankkeen aikana toteutettu näyttely on nähtävänä Myllärintalolla alkuvuodesta 2006. Myös kulttuurijokia esittelevää Atlas -teosta voi tiedustella Aurajokisäätiöltä.

Esko Pettay

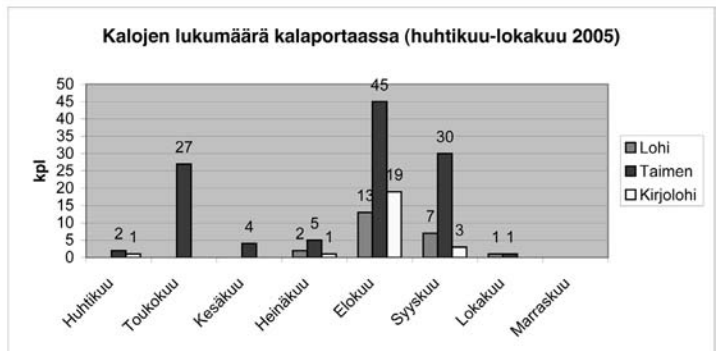
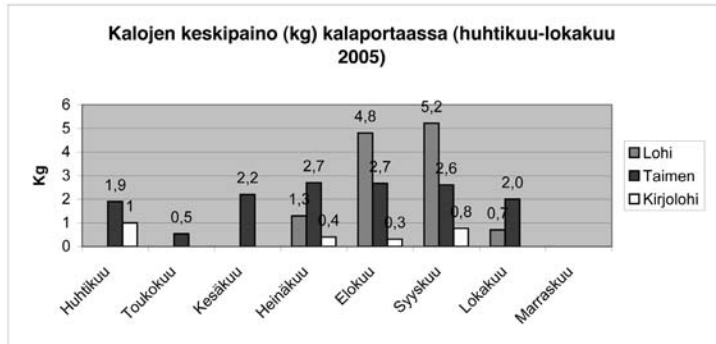
HALISTENKOSKEN KALAPORTAALLA KESKIVERTOVUOSI

Halistenkosken kalaportaalla kuivahko kesä vaikeutti lohikalajien nousua Aurajoen yläjuoksulle. Aurajoen oikullisesti vaihdellut vesitilanne heijastui kalaportaan toimintaan. Porras oli kesällä toiminnassa vain hetkittäin ja portaaseen pyrkivien nousukalojen määrä jäi sateisempaa edellisvuotta vähäisemmäksi. Nousukalojen kokonaismäärät olivat kuitenkin kohtuullisia. Taimenia tavattiin huhti-lokakuussa kalaportaassa yhteensä 114 kpl, lohia 23 kpl ja kirjolohia 24 kpl.

Halistenkosken kalaportaan myötä edellytykset taimenen ja lohen luontaiselle lisääntymiselle Aurajoessa ovat parantuneet. Paraiden kalatalous- ja ympäristöinstituutin suorittamissa koekalastuksissa löytyi kesällä Nautelankoskelta ennätysmäärä taimenen poikasia, jotka ovat peräisin Halistenkoskelta nousseista emokaloista. Tämä antaa uskoa Aurajoen taimenkannan vahvistumiselle.

Pienimuotoisesta taimenen lisääntymisestä huolimatta Aurajokeen istutetaan vuosittain taimenen vaellusikäisiä poikasia. Istutusmäärät ovat viime vuosina pienentyneet ja ovat nykyisin noin 7000 kpl. Poikastuotannossa käytetään kalaportaaseen nousevia emokaloja, joista lypsetään loppusyksystä mätä ja maitia kalanviljelylaitoksessa haudottavaksi. Poikaset istutetaan Aurajokeen kaksivuotiaina vaelluspoikasina.

Martti Komulainen

KUVA: OLLI YLÖNEN

RETKELE AURAJOKILAAKSOON. AURAJOKISÄÄTIÖ 2005. 28 S. NID. MAKSUTON.

Retkelle Aurajokilaaksoon -oppaassa esitellään Aurajokilaakson luontopolkuja ja retkikohteita. Oppaassa on kohdekartat ja ajo-ohjeet luonnonympäristöltään ja historialtaan merkittäviin kohteisiin Aurajokilaaksossa sekä yleistietoa Aurajoesta. Opas on valmistunut EU:n Leader + -ohjelman tuella osana 'Aurajoen lähiluontokohteet' -hanketta.

Opas on jaossa jokivarren kuntien toimipisteissä ja kirjastoissa, Nautelankosken museossa, Liedon Vanhalinnassa ja Aurajoen opastuskeskuksessa sekä ladattavissa pdf-muodossa Aurajoen nettisivuilta www.aurajoki.net.

UUSIA JULKAISUJA

Saaristo, Heidi (2005): Maisemanhoitosuunnitelma Aurajokilaakson kulttuurimaisemaan. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 37. 150 s. sid. 20 eur.

‘Maisemanhoitosuunnitelma Aurajokilaakson kulttuurimaisemaan’ käsittää selvityksen Aurajokilaakson maisemarakenteesta sekä maiseman nykytilasta, kehitysnäkymistä ja muutostekijöistä. Hoitosuunnitelmassa on esitetty koko aluetta koskevia yleisiä maisemanhoidon linjauksia ja suosituksia. Runsaasti kuvitetussa raportissa maisemanhoidon suosituksia havainnollistavat karttaesitykset ja piirrookset.

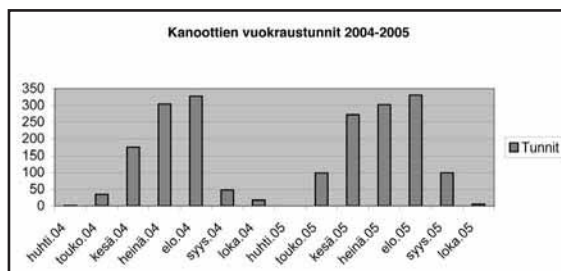
Lopullinen versio hoitosuunnitelmasta ilmestyy loppuvuodesta 2005 Turun Ammattikorkeakoulun julkaisusarjassa.

Tilaukset: Turun ammattikorkeakoulu, julkaisumyynti
Sepänkatu 3
20700 TURKU
puh. 010 5535 810
s-posti: julkaisumyynti@turkuamk.fi
fax: 010 5535 791

KANOOTIT AHKERASSA KÄYTÖSSÄ

Aurajokisäätiön kanootit ovat olleet päätyneenäkin kesänä ahkerassa käytössä Aurajoen opastuskeskuksessa. Säätiön oma kanoottikalusto käsittää nykyään 9 avokanoottia, ns. intiaanikanoottia, 3 kajakkia sekä 1 soutuvene. Kanootit ovat vuokrattavissa Aurajoen opastuskeskuksessa. Jokivarren kuntien kouluille kalustoa on tarjottu käyttöön maksutta.

Yritykset ovat olleet vahvasti mukana Aurajoen kehittämistyössä kustantamalla pääosan Aurajokisäätiön kanooteista. Kanootti- ja venelajoitusten kautta Aurajoen kehittämistyössä ovat olleet mukana Aurajoen Puhelin, Meri Aura, Turun Satama, Auranmaan Osuuspankki -ryhmä, Paperinkeräys Oy, Liedon Osuuspankki ja Terhi Oy.

POHJAPADOILLA JA KOSTEIKOILLA VAUHTIA AURAJOEN VESIENSUOJELUUN

KUVA: ESKO PETTAY

PROJEKTI: Aurajoen vesitaloudellinen kunnostus - esiselvityshanke

VASTUUTAHO: Turun Ammattikorkeakoulu

HANKKEEN YHTEISTYÖTAHOT: Aurajokisäätiö, Turun Kaupungin ympäristönsuojelutoimisto, Turun Vesilaitos, Turun Satama, Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys, Turun Yliopiston Maaperägeologian osasto.

HANKKEEN KESTO: kesäkuu 2004-joulukuu 2005.

HANKKEEN KOKONAISBUDJETTI: 111 100 euroa

RAHOITUS: EU:n tavoite 2 -ohjelma, maakunnan kehittämiserä, Turun kaupunginhallitus ja hankkeen osapuolten oma rahallinen panostus.

MITTAVISTA VESIENSUOJELUTOIMISTA HUOLIMATTA AURAJOEN VEDENLAATU EI OLE MERKITTÄVÄSTI PARANTUNUT VIIME VUOSIEN AIKANA. AURAJOEN VESITALOUDELLINEN KUNNOSTUS HANKE ON ESISELVITYSHANKE, JONKA TAVOITTEENA OLI SELVITTÄÄ AURAJOESSA OLEVIEN PATOALTAIDEN JA AURAJOEN SIVUHAAROIHIIN JA PELTO-OJIIN PERUSTETTAVIEN POHJAPATOJEN KETJUJEN JA KOSTEIKKOJEN TOIMINTAA VEDENLAADUN KANNALTA.

Aurajoki on kyllä esimerkiksi lohikaloille kelvoinen vesistö, mutta joen ravinne- ja kiintoainepitoisuudet ovat korkealla tasolla. Valtaosa jokeen tulevasta ravinnekuormituksesta on peräisin maataloudesta. Pelloilta valuu jokeen runsaasti ravinteita ja maa-ainesta. Näitä päästöjä on kyetty ehkäisemään perustamalla alueelle suojavyöhykkeitä ja -kaistoja. Aural-

joen alue edustaakin suojakaistojen osalta valtakunnallisessa vertailussa huippua. Maatalouden menetelmät ovat myös viime vuosina kehittyneet ympäristön kannalta edullisempaan suuntaan.

Vaikuttaa kuitenkin siltä, että tämä kehitys ei riitä takaamaan veden hyvää laatua, vaan Aurajoki on edelleen Turun edustan suurin ravinnekuormittaja. Niinpä on

nähty tarpeelliseksi tutkia muita mahdollisuuksia tehostaa vesiensuojelua.

Veden viipymää lisäämällä ravinnepäästöt kuriin

Hankkeen perusajatuksena on toteuttaa veden viipymää lisääviä toimenpiteitä, jolloin veden mukana kulkeutuva kiintoaines las-

keutuu altaan pohjalle ja on kerätävissä pois. Aurajoella ei luontaisesti ole sellaisia veden viipymää hidastavia rakenteita, joissa näin tapahtuisi.

Hankkeen aikana kaikki Aurajoen pääuoman patoaltaat Koskelankoskelta Halisiin on luodattu Turun Yliopiston Maaperägeologian osaston toimesta. Näiden tutkimusten perusteella voitoin arvioida, että ainoastaan Halisten altaaseen kertyy merkittäviä määriä sedimenttiä. Halisten altaan ruoppaus taas ei ole mahdollista niin kauan kuin allas toimii Turun juomavesilähteenä.

Lupaavammaksi vaihtoehdoksi osoittautuikin keskittyä pelto-ojiin ja joen sivuhaaroihin. Hankkeen aikana on kartoitettu lukuisia mahdollisia kohteita ja tehty suunnitelmia niistä sopivimmista. Ensimmäiset kohteet on myös jo toteutettu. Paattisissa toteutettiin heti vuoden 2005 alussa ensimmäinen kohde Turun Kaupungin maille vuokraviljelijän aloitteesta.

Syksyllä 2005 toteutettiin seuraavat kohteet Auran Lahnaojaan sekä Liedon Nautelan kartanon maille.

Hankkeen aikana suunniteltavat kohteet perustuvat tarkkoihin maastomittauksiin ja niiden pohjalta tehtäviin suunnitelmiin. Jokaiselle kohteelle laaditaan työsuunnitelma, jonka mukaan rakennustyöt etenevät. Itse rakennustyö suoritetaan pääosin kaivinkoneella ja padotusrakenteiden materiaaleina käytetään savea, luonnonkiveä, sekä suodatinkangasta. Rakenteet toteutetaan luonnonmukaisesti, maisemaan sopivalla tavalla ja siten, että kalojen kulku ei häiriinny.

Maanomistajilta aloitteita

Koko hankkeen ajan maanomistajien rooli on tärkeä. Useassa kohteessa aloite on tullut juuri paikalliselta tasolta, kaikissa kohteissa suunnittelutyö tehdään yhdessä maanomistajien kanssa ja maanomistajilta pyydetään kirjallinen

suostumus työlle. Erityisesti pyritään huomioimaan, ettei toimistakoidu haittaa mm. peltojen kuivaetukselle.

Aurajoen valuma-alueella toteutettaville vesiensuojelutoimille on haettu jatkorahoitusta ja jatkossa myös kohteiden toimivuuden seuranta pyritään tehostamaan.

Nyt käynnissä olevaa hanketta koordinoi Turun Ammattikorkeakoulu. Hankkeen muut osapuolet ovat: Aurajokisäätiö, Turun Kaupungin ympäristönsuojelutoimisto, Turun Vesilaitos, Turun Satama, Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys sekä Turun Yliopiston Maaperägeologian osasto. Hanketta rahoitetaan maakunnan kehittämisrahan sekä EU:n tavoite 2 -ohjelman varoin. Myös kaikki hankkeen osapuolet osallistuvat rahoitukseen omalla panoksellaan.

Esko Pettay
Projektipäällikkö, Aurajokisäätiö

PROJEKTI: Erityistukineuvontaa Aurajoen vesistöalueella

VASTUUTAHO: Aurajokisäätiö

TOTEUTUSAIKA: 2001-2005

HANKKEEN KOKONAISBUDJETTI: noin 6 000 euroa / vuosi

RAHOITUS: Varsinais-Suomen TE-keskus, maaseutuosasto

ERITYISTUKINEUVONNALLA TULOKSIA

AURAJOKISÄÄTIÖ ON TEHNYT USEIDEN VUOSIEN AJAN VARSINAIS-SUOMEN TE-KESKUKSEN TUELLA TILAKOHTAISTA ERITYISYMPÄRISTÖTUKINEUVONTAA AURAJOEN VESISTÖALUEELLA. NEUVONTAHANKE ON KIINNOSTANUT VILJELIJOITÄ KIITETTÄVÄSTI. NEUVONNAN TULOKSELLISUUS NÄKY YMY VARSINAIS-SUOMEN ERITYISTUKISOPIMUSTILASTOISSA.

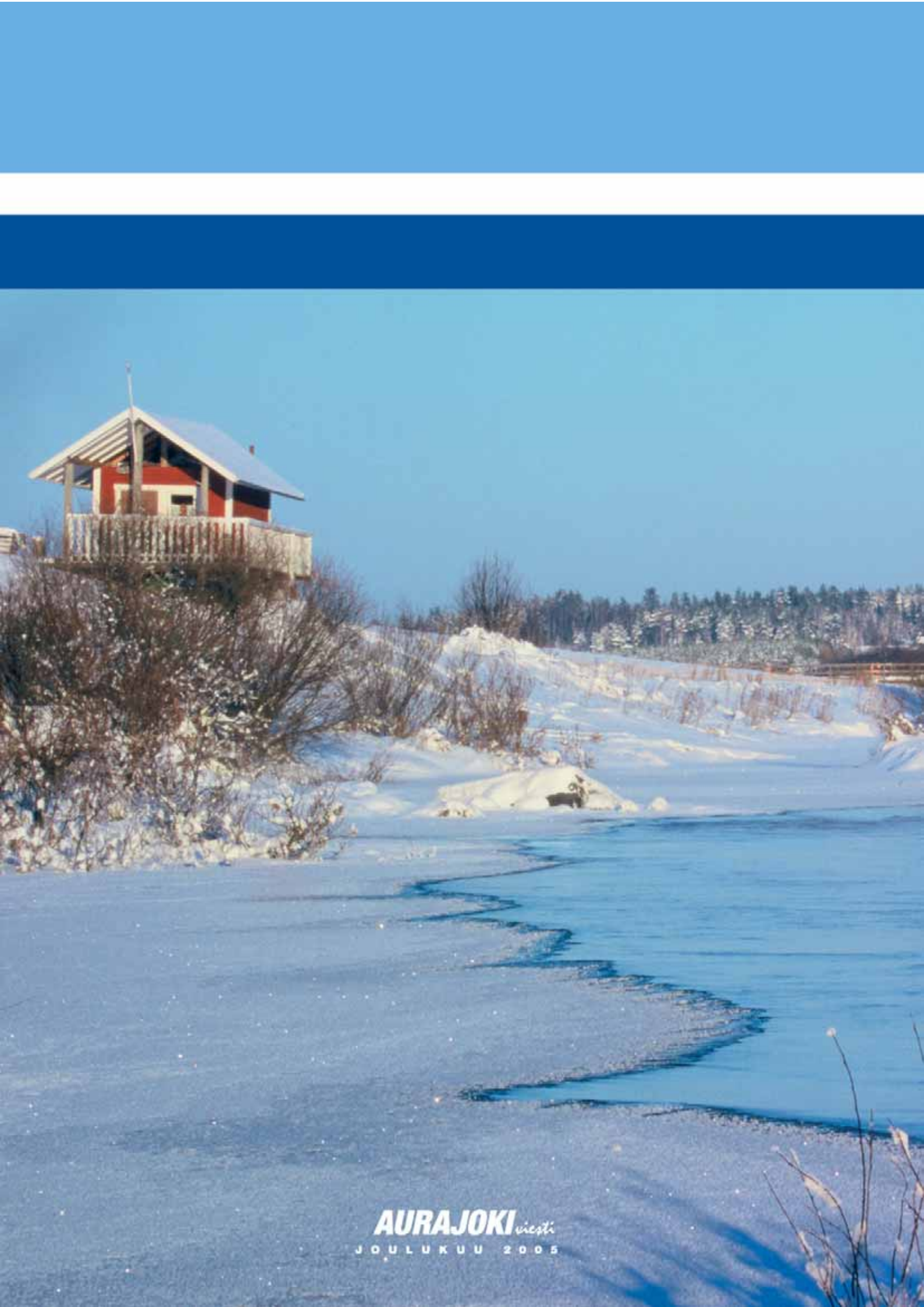
Maatalouden erityismpäristötuet ovat merkittävä rahoitusinstrumentti maatalouden vesiensuojelussa ja maisemanhoidossa. Erityistukien kautta voidaan tukea tehokkaita vesiensuojelutoimenpiteitä, kuten suojavyöhykkeiden, kosteikkojen ja laskeutusaltaiden perustamista. Erityistukien piiriin kuuluvat myös tuki perinnemaisemien hoitoon ja maiseman kehittämiseen.

Aurajoen vesistöalueella on pyritty tilakohtaisella neuvonnalla madaltamaan vesiensuojeluun ja maisemanhoitoon tarkoitettujen erityistukien hakukynnystä. Useiden vuosien ajan Varsinais-Suomen TE-keskuksen tuella toteutettu neuvonta ennen tukien hakua keväällä on osoittautunut menestykseksi. Tuet ovat kiinnostaneet viljelijöitä vaikka pientä laskua innostuksessa onkin aivan viime vuosina ollut havaittavissa. Solmittujen sopimusten määrässä ja pinta-alassa mitattuna monet Aurajoen vesistöalueen kunnat sijoittuvat kärkiviisikkoon Varsinais-Suomessa.

Tilakohtaisen neuvonnan myötä Aurajoen alueelle on saatu runsaasti uusia erityistukikohteita, joista varmaan osa olisi ilman neuvontahankkeen innostusta ja apua saattanut jäädä toteutumatta. Ainakin osittain hankkeen edistämänä on suojavyöhykesopimusten määrä kasvanut. Hankkeen alkuvaiheessa Aurajoen vesistöalueella suojavyöhykesopimuksia oli solmittu Lounais-Suomen ympäristökeskuksen laatiman selvityksen mukaiseen tarpeeseen nähden vähän, noin 12 % tarpeesta. Vuonna 2004 tavoitteesta oli saavutettu jo arviolta yli 30 % (Lounais-Suomen ympäristökeskuksen arvio).

Martti Komulainen

AURAJOKI *viesti*
JOULUKUU 2005